

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 61 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – De wereld indelen

- 1 maximumscore 2**
- taal 1
 - godsdienst 1
- 2 maximumscore 2**
- Een voorbeeld van een juiste redenering is:
- Door steeds verdergaande globalisering / migratie / communicatie 1
 - treedt steeds meer uitwisseling van cultuurelementen op / kan er steeds meer culturele vermenging plaatsvinden (en vervagen de grenzen tussen cultuurgebieden) 1
- 3 maximumscore 2**
- Voorbeelden van juiste nadelen zijn:
- Het bnp per inwoner laat geen regionale verschillen zien.
 - Het bnp telt alleen de officiële inkomens. / Er wordt geen rekening gehouden met zelfvoorziening.
 - De koopkracht kan per land verschillen.
 - Het bnp wordt vaak uitgedrukt in dollars en koersen kunnen sterk wisselen.
 - Het bnp zegt niet alles over goede leefomstandigheden.
- per juist nadeel 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten

- op sociaal-cultureel gebied zijn: 1
 - Het percentage analfabeten in Vietnam is relatief klein. kaart 210A (52e druk: 196A).
 - Het aantal inwoners per arts in Vietnam is relatief laag. kaart 210C (52e druk: 196C).
- op demografisch gebied zijn: 1
 - Vietnam heeft een relatief laag geboortecijfer. kaart 202D (52e druk: 191D).
 - De levensverwachting in Vietnam is relatief hoog. kaart 203A (52e druk: 192A).
 - Vietnam heeft een relatief laag sterftcijfer. kaart 203B (52e druk: 192B).
 - De zuigelingensterfte in Vietnam is relatief laag. kaart 202C (52e druk: 191C).

Opmerking

Alleen aan de juiste combinatie van argument en kaart mag 1 scorepunt worden toegekend.

Opgave 2 – De economische ontwikkeling van India

5 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:

- Investerings zullen vooral gedaan worden in gebieden waar verwacht wordt (de meeste) winst te maken / in de meest ontwikkelde regio's.
- In gebieden met weinig economisch potentieel wordt niet geïnvesteerd (en deze raken dus achter).

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste argumentatie is:

- Door te investeren in onderwijs ontstaat er een grotere geschoolde arbeidsmarkt 1
- waardoor het land aantrekkelijker wordt voor investeringen / meer bedrijven zich in het land zullen vestigen 1

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste voordelen zijn: – In de speciale economische zones gelden belastingvoordelen / gunstige douanetarieven. – In de speciale economische zones gelden minder (bureaucratische) regels. – In de speciale economische zones is een betere infrastructuur aanwezig.	
	per juist voordeel	1
8	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste kenmerken zijn: – de aanwezigheid van een grote opkomende afzetmarkt – de aanwezigheid van een groot arbeidspotentieel – de goede beheersing van de Engelse taal – de lage lonen	
	per juist kenmerk	1

Aarde

Opgave 3 – Sedimentatieprocessen in de Mississippi

9	maximumscore 1 delta	
10	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste gevolgen zijn: – sedimentatie – De rivier ging meanderen.	
	per juist gevolg	1
11	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste oorzaken zijn: – Er is veel smeltwater. – Tijdens de ijstijd heeft er veel (vorst)verwering plaatsgevonden (en is er dus veel los materiaal aanwezig). – Er is weinig vegetatie (die het materiaal kan vasthouden).	
	per juiste oorzaak	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

- Het omzetten van natuurlijk grasland (prairies) en bos in akkerland heeft geleid tot meer sedimentaanvoer 1
- De aanleg van stuwdammen heeft geleid tot minder sedimentaanvoer 1

Opgave 4 – Het Tsjaadmeer

13 maximumscore 1

het steppeklimaat (BS-klimaat) en het woestijnklimaat (BW-klimaat)

14 maximumscore 1

de veranderde hoek van instraling van de zon / de schuine stand van de aardas ten opzichte van de baan van de aarde rond de zon

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Er valt dan minder neerslag in de omgeving van het Tsjaadmeer (oorzaak) 1
- waardoor de omvang van het Tsjaadmeer afneemt (gevolg) 1

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Door een toename van de begroeiing was er meer verdamping (oorzaak) 1
- waardoor de omvang van het meer afnam (gevolg) 1

17 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:

- Door veehouderij zal de (in droge jaren toch al spaarzame) vegetatie verdwijnen (oorzaak) 1
- waardoor de wind vrij spel krijgt (en de verwoestijning toeneemt) (gevolg) 1

of

- Doordat het vee veel van het (in droge jaren toch al spaarzame) water drinkt, treedt er een waterstandsval op (oorzaak) 1
- waardoor (de bodem droger wordt en) de wind vrij spel krijgt (gevolg) 1

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – Mijnbouw en energie

18 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- Het grootste deel van de winst op de verkoop van delfstoffen gaat naar de buitenlandse investeerders. / De winsten uit de verkoop zullen niet vaak in Indonesië worden geïnvesteerd.
- De beter betaalde banen gaan vooral naar buitenlandse werknemers.

per juiste reden

1

19 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:

- industrialisatie / In Indonesië vindt steeds meer exportvalorisatie plaats.
- bevolkingsgroei
- welvaartstijging / meer gebruik van gemotoriseerde vervoersmiddelen

per juiste oorzaak

1

20 maximumscore 1

Enkele juiste voorbeelden zijn:

- het raffineren van ruwe aardolie tot aardolieproducten als benzine of kerosine
- het verwerken van koper tot koperdraad/elektriciteitsdraad
- het bewerken van boomstammen tot planken of meubels

21 maximumscore 3

- Japan

1

Een voorbeeld van een juiste redenering is:

- Door de snelle economische groei in China/Zuidoost-Azië neemt de vraag naar aardgas toe
- zodat het Indonesische aardgas meer naar deze landen / naar meer bestemmingen zal worden geëxporteerd

1

1

Opgave 6 – Natuurgeweld in Indonesië

22 maximumscore 2

- a
- d
- e

indien drie antwoorden juist
 indien twee antwoorden juist
 indien één of geen antwoord juist

2
 1
 0

23 maximumscore 2

De juiste volgorde is:
 b-e-c-a-d

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder foutloze reeks ontstaat, mag 1 scorepunt worden toegekend.

24 maximumscore 1

lahar/modderstroom

25 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de subductie begint ten zuiden van Java / de Australische plaat ten zuiden van Java wegduikt (oorzaak) 1
- waardoor de wegduikende plaat ten noorden van Java dieper contact maakt met het bovenliggende materiaal dan ten zuiden van Java (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Van probleemwijk tot prachtwijk

26	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • in de wijk Geitenkamp relatief veel huurwoningen staan • waaruit blijkt dat de wijk voor arbeiders / lage inkomensgroepen gebouwd is 	 1 1
27	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste antwoorden zijn: <ul style="list-style-type: none"> – De vier wijken hebben een lager geïndexeerd huishoudinkomen. – In de vier wijken wonen relatief veel allochtonen. – De vier wijken hebben een relatief hoog aandeel WWB-uitkeringen. per juist antwoord	 1
28	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste maatregelen zijn: <ul style="list-style-type: none"> – straatverlichting aanbrengen – meer toezicht houden / meer blauw op straat – het openbaar groen beter onderhouden (om de openbare ruimte overzichtelijker te maken) per juist voorbeeld	 1
29	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • Het centrum heeft veel minder 0-14 jarigen dan de wijk Rijkerswoerd Voorbeelden van een juiste redenering zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Het centrum is een drukke woonomgeving / In het centrum zijn veel kleine woningen / veel woningen zonder tuin • zodat het een minder geschikte woonomgeving is voor mensen met jonge kinderen of <ul style="list-style-type: none"> • De wijk Rijkerswoerd is een relatief nieuwe woonwijk • waar relatief veel starters / gezinnen met jonge kinderen zijn komen wonen 	 1 1 1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Veranderingen in het overstromingsgevaar van de grote rivieren

- 30 maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
- Klimaatverandering zal leiden tot een onregelmatiger neerslagregiem / extremere weersomstandigheden (oorzaak) 1
 - waardoor het regiem van de Rijn en de Maas onregelmatiger wordt (gevolg) 1
- 31 maximumscore 2**
Uit de redenering moet blijken dat
- door verstening meer water via de rivieren wordt afgevoerd, waardoor een hogere piekafvoer ontstaat 1
 - door verstening (regen)water sneller in de rivieren terecht komt, waardoor de tijd tussen de zware regenval en de piekafvoer kleiner wordt 1
- 32 maximumscore 2**
D = uiterwaardvergraving
E = kribverlaging
F = zomerbedverdieping
G = het inrichten van een bergingsgebied/retentiegebied/
noodoverloopgebied
- indien twee of drie antwoorden juist 1
indien één of geen antwoord juist 0
- 33 maximumscore 1**
afvoeren

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 4 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 2

bron 1 vrij naar: artikel naar aanleiding van boek 'India's road to development', R. van der Veen, www.viceversaonline.nl

Opgave 3

bron 1 vrij naar: Summerfield, Global Geomorphology, 1991

Opgave 4

bron 1 vrij naar: Lake Chad - decrease in area 1963, 1973, 1987, 1997 and 2001 (2002), UNEP/GRID-Arendal Maps and Graphics Library

Opgave 6

bron 1 bron: De Grote Bosatlas, 53e druk, kaart 150B

Opgave 7

bron 1 vrij naar: Arnhem per wijk, www.arnhem.nl

bron 2 vrij naar: GBA (Statistisch jaarboek 2006, www.arnhem.nl/wonen)

Opgave 8

bron 1 vrij naar: De Bosatlas van Nederland Waterland, 2010, kaart 50B